

ESEU

Ziarul scris cavalereste

Marta Petreu

**Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu
– Mihail Sebastian**
Editura Polirom, 2009

După răsturnările de optică ale percepției generației '27 pe care le-a produs cu alte cărți, Marta Petreu a reușit să uluiască istoriografia literaturii printr-o reevaluare a publicisticii lui Mihail Sebastian. Deja teza a stîrnit rumori proporționale cu schimbarea spectaculoasă de percepție propusă. Pe scurt: sîntem obișnuiți cu romancierul Sebastian de după 1935, din care am reținut decepția pe care discipolul lui Nae Ionescu o resimte în fața prefeței antisemite pe care mentorul i-o scrie la romanul *De două mii de ani...* Totuși, Marta Petreu ne convinge că între anii 1927 și 1935 Mihail Sebastian a fost un susținător al *Cuvîntului*, că articolele sale de polemist trădează influența deplină și reluarea zelosă a lui Nae Ionescu, că poziția lui aparține dreptei românești, mai întîi prin comentarii literare, apoi politice. Dar evoluția personalității lui Sebastian, foarte tînar în anii săi de polemist, este explicată de Marta Petreu folosind o bază arhivistică ireproșabilă, dublată de un ochi format pe teren diferit (surpriză!) de al istoricului literar – și anume cel al psihanalizei.

Cartea convinge: citatele articolelor lui Sebastian dezvăluie un imitator îndrăgostit al Profesorului, pe care ultimul îl folosește isteț pentru a crea cupluri armonice în numere ale gazetei sale. Adularea lui Mussolini, ridiculizarea inițială a lui Hitler, urmată de glorificarea *Anschluss*-ului, teoria statului național închis, „pe baze țărănești“, exaltarea revoluțiilor național-socialiste, mistica regelui sînt teme prezente la amîndoi. Dar succesul tezei și plauzibilitatea concluziilor cărții ne par a fi asigurate, de fapt, prin dublarea istoriei literare de psihanaliză. Căci, peste aceste teme, Marta Petreu pune o

grilă de lectură a afectelor celor doi. Nae Ionescu, dunăreanul, are ucenic un alt dunărean. Cel din urmă are tracul inițial de a fi evreu, dar primește o parte din responsabilitatea *Cuvîntului*. Nae Ionescu pare nederanjat inițial de acest aspect, ba chiar îl folosește cînd, la o aniversare regală, așază un articol propriu lîngă unul al discipolului său, spre a sugera regelui – crede Marta Petreu – legitimitatea legăturii lui cu Elena Lupescu. Simetric, celebra prefață îi pare autoarei un material didactic pentru legionari. Nu ne interesează aici oportunitatea cu care Nae Ionescu tratează chestiunea antisemită, ci faptul că Marta Petreu vede aici un complex de natură psihanalitică. Sebastian l-ar iubi sado-masochist pe Nae Ionescu, dorindu-și tragicul relației lor și asumînd dezacordul ei tîrziu, după ce „tragedia“ prefeței fusese calmată de bucuria zglobie a cîtorva zile petrecute la Balcic de cei doi, unde Sebastian primește un neuitat costum de marinar de la „binerăufăcătorul“ lui. Marta Petreu aduce de-a lungul cărții sale dovezi (iubirea lui Sebastian pentru Leny Caler, în registru asemănător) pentru această lectură care o fac atît de plauzibilă încît, încheind cartea, mă simt tentat să îi mai caut un nume.

Astfel, dacă adolescentul Sebastian se simte la *Cuvîntul* asemenea unui cavaler al Mesei Rotunde tutelate de o figură arthuriană, tocmai urmarea prea fidelă a Tatălui face din el figura tipică a *fratelui fiului risipitor*. Mulți ar putea aici juca rolul fratelui, dar fidelitatea, gelozia, tragicul decepției și fericirea hiperbolizată a costumului de marinar trimit discret la acest rol care, chiar nenumit în carte, dă dreptate lecturii Martei Petreu. Iar analiza nici nu se poate opri aici, ca și cum am avea de-a face doar cu o istorie literară redusă la psihanaliză. Faptul că reducerea taberelor intelectuale interbelice la istoria confruntării unor inconștiente *poate fi* relevantă înseamnă că luptele dreptei, stîngii, sionismului și antisemitismului sînt doar întîlniri între frații aceluiși secol cărora numai distanța le poate judeca lecția privind traumele omului modern, mai universale chiar decît generația '27.

Alexander Baumgarten

32,95 lei